

Legatorum
ius sanctum,

rum sanctum & inuiolabile, cum hominum præsidio munitum, tum diuino iure deo
sensum, quod etiam inter bella & hostium tela incolume seruabatur. Fuit ergo propri
um collegij fecialium, tam de bellis iustisq; foederibus, pacificationibusq; & conditionib;
populorum, regum, terrarum & nationum, quam de illatis iniurijs, focis, federatisq;
gentibus cognoscere, raptaq; & hostili modo deuastata, belli iure repetere: tum si hos
stes æqua postulent, aut si præter legem foederis, se aliquid perperos querantur, si sua
sponte, aut læsi & lacessiti arma sumplerint, si infida pax seruanda, si induciæ aut bella iu
ste indicta & pacta sint, si petita ex foedere danda, si autores defectionis deposcendi, si con
tra fidem conuersionis & ius gërium uenire liceat, animaduertere: belli pacisq; iura exe
qui, & perpenso iudicio æstimare. Quæ uerba iuris fecialis sic habent: Belli, pacis, fœ
derum, induciarum, oratorum, feciales iudices sunt, & infra. Sed tamen ea fœdera pa
citionesq; quæ cum focis inire decet, feciales sancire, aut pacta cōcipere, haud aliter pos
terant, q; si consulis aut prætoris autoritate intercedente, senatusconsulto iussuq; popu
li permittum foret: iniussu enim populi, aut citra senatus autoritatem, nihil sanciri pos
se quod populum teneat, haud dubium est. Fiebat enim senatusconsultum in hæc uer
ba, ut prius uerbenas priusq; lapides prætorem poscerent: qui uerbena ex arce & sa
gmina (herbæ enim genus est) ac lapidem silicem ex templo Iouis Feretrij daret, fecia
lesq; ea secum ferrent, ac porca adhibita, uetere præfatione præficus carminibus, ad præ
lituram dsem, in foro, seu ubi conuenerat, enunciatis, fecialis sceptri manu tenens, pro
Iouis simulacro, tanquam is foederi adhiberetur, filo lanæ capite uelatus, & uerbena co
ronatus, Iouem, Martē, ceterosq; obtestari deos, & dira obsecratione precari debebat,
ut si quis eorum fœdera uiolasset, aut illa sciens falleret, ita illum Iupiter feriret, quem
admodum ipse porcam percuteret. Quibus obtestationibusq; sanctissimè prolatis, se
cundum rem diuinam precationemq; lapide silice porcā percutiebat: mox aqua & igne
in sacris adhibitis, illam immolabant: qua cæsa, iura pacis & fœdera conuenta, icta esse
ritè putauere, hæc fidem faciem & sanctissimum fœdus esse arbitrati, quo nihil sancti
us firmissq; fuit: idq; ante meridiem, & primo diluculo: nam post meridiem eas præca
tiones facere, aut fœdus percutere non licebat. A principio tamen conditæ urbis, in fœ
deribus pacis pacitionibusq; pro uerbena myrtus fumebatur. Apud Græcos nisi præco
nibus adhibitis, legatos minime hostium fines ingredi decebat, neq; legationis munere
fungi quenq; ni prius infusa aqua, ab eisdem manus abluissent, Ioui; coronatis potella
propinassent. Hi tamē legati, qui cum patris sacris Olympum aut Pythiam missi erāt,
sacris qui uero fœdera percutiebant, quasi pacis arbitri & interpretes, *αὐτοὶ ὁπόσοι* dicti.

Feciales ni
hil poterant
nisi prætoris
autoritate,
aut: senatus
cōsultu inter
cedente.
Fœderis per
cutiendi curæ
monia.

Tempus fœ
deris percuti
endi.

Græcorū ex
remonia in
suscipiendis
legatis hosti
um.

αὐτοὶ ὁπόσοι
Post fœdera
inita.
Græci.
Athenienses.

Lacedæmoni
Ro. constitu
tione.
Athen. quædo
fœdera ini
bant.
Cartha. Sicut
li per tubicinem.
Fœderis per
cutiendi mos
apud exteros
Caducato
res.
Legati.

Quæ fœdera pacitionesq; postq; cum exteris & ultimis gentibus inita erāt, Romani in
templo Capitolini Iouis, columna aut æneis tabulis insculpta, ut perpetua monumēta
extaret, nonnunq; in fastos & annales referebāt, aut in æde Iouis Pifci in clypeo ligneo,
corio bouis immolati inscripra. Græci in Iouis Olympij templo, & in arce A thenis, tā
quā in addito quodā; plerūq; tabulis ex antiquo ære, ut essent testata monumētis, sancta
& sacra habuere: nonnunq; in Isthmo aut ludis Pythijs, fœdera icta & leges dictas, pa
citionesq; erectis titulis perpetuo tēpore duraturis publicabant. Athenienses plerūq;
intra urbē, Lacedæmoni in Amycleo societatum & fœderū tabulas, fidei custodia serua
bāt. Eratq; Romanis constitutum, ut nunq; cum hoste armato conditionē fœderis acci
perent, neq; citra senatus aut populi iussum societates & fœdera inirent, neq; cum aliq;
bus pacato imperio uti, ni prius omnia diuina & humana tradidissent, & præsidium ac
cepissent, aut deniq; societate & fœdere adstricti essent. Feritq; Atheniēses nunq; nisi in
ueste pulla, & malis uictos, pacē & fœdera inisse. Quæ res significabāt, suorum clade ad
monitos, & ultima ductos necessitate, post innumeras cades uiribus extenuatis pacem
petere. Carthaginenses & Siculi fœdera & inducias non per feciales, sed per tubicinem
sape iniuerunt. Apud Græcos uero exterarūq; nationes fœderum percutiendorum mul
timodæ species erant: nam porco, ariete & tauro immolatis, pacis fœdus inire, & res res
petere solebant, qui belli tempore caduatores dicti, in pace uero legati. Ex quibus fer
iebāt pleriq; fœdera, uel pane præciso, & inuicē gustato, aut uini poculo epoto. Non
nulli agnum marem cādidi uelleris, agnā uero pullā adhibebāt: atq; ex utriusq; uertit